

2017-03-23
M2017/00127/Me

Miljö- och energidepartementet

Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

Prövning enligt 7 kap. 29 § miljöbalken avseende bekämpning av larver av översvämningsmygg i Nedre Dalälvens översvämningsvåtmarker

1 bilaga

Regeringens beslut

Regeringen tillåter att Naturvårdsverket lämnar tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken till spridning av VectoBac G från helikopter och för hand för bekämpning av stickmygglarver under maj–augusti 2017 såvitt avser Natura 2000-områdena Färnebofjärden, Färnebofjärden syd, Färnebofjärden nordväst, Hedesunda, Bredforsen, Övre Hedesundafjärden, Ista, Gysinge, Hedesundafjärden, Pellesberget, Östa, Hallaren, Kungsgårdsholmarna samt den del av området Båtfors som inte omfattas av det rödsträckade området enligt *bilagan*, som omfattas av Nedre Dalälvens Utvecklings AB:s (NEDAB) ansökan, daterad den 25 oktober 2016, där mängden stickmyggor vid något mättillfälle har uppgått till minst 5 000 per fälla och fångstnatt. I de områden där vitryggig hackspett häckar får bekämpning av stickmygglarver ske endast under perioden 15 juni – 31 augusti 2017. Naturvårdsverket ska fastställa områdenas närmare avgränsning.

Tillståndet ska förenas med villkor om att bekämpningen ska följas upp.

I uppföljningen ska även ingå att sökanden separat ska redovisa samtliga alternativa bekämpningsåtgärder som genomförts under bekämpnings-säsongen 2017. Vidare ska sökanden efter hörande av berörda länsstyrelser redovisa en plan för minskning av användandet av bekämpningsmedlet på kort- och lång sikt till förmån för andra metoder.

Tillståndet får inte avse bekämpning som går utöver vad som är nödvändigt för att göra situationen uthärdlig under sommarsäsongen 2017. Bekämpning får utföras vid högst fyra tillfällen per område.

Ärendet

NEDAB har hos Naturvårdsverket ansökt bl.a. om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken till bekämpning med VectoBac G av larver av översvämningsmygg, främst av arten *Aedes sticticus* men även av andra översvämningsmyggor, i utpekade översvämningsvåtmarker som är eller berör Natura 2000-områden i Nedre Dalälven. Ansökan gäller för högst fyra gånger under perioden 1 maj till och med 31 augusti 2017 och omfattar ramområden om 11 671 hektar varav 5 270 hektar ligger inom 17 Natura 2000-områden. Den omfattar spridning av högst 200 000 kg bekämpningsmedel varav högst 122 800 kg inom Natura 2000-områdena.

Naturvårdsverket har bedömt att det saknas förutsättningar för att lämna tillstånd enligt 7 kap. 28 a och 28 b §§ miljöbalken till den sökta verksamheten och att tillstånd därför endast kan ges efter regeringens tillåtelse enligt 7 kap. 29 § miljöbalken. Verket har med stöd av 19 kap. 2 § miljöbalken överlämnat frågan om att tillåta bekämpning av översvämningsmygglarver i Nedre Dalälvens översvämningsvåtmarker till regeringen för avgörande enligt 7 kap. 29 § miljöbalken.

Till ärendet har fogats en miljökonsekvensbeskrivning.

Ärendet avser Natura 2000-områdena Färnebofjärden (SE0630190), Färnebofjärden syd (SE0210368), Färnebofjärden nordväst (SE0620234), Hedesunda (SE0630186), Bredforsen (SE0630187), Övre Hedesundafjärden (SE0630189), Ista (SE0630191), Gysinge (SE0630192), Båtfors (SE0210008), Hedesundafjärden (SE0210366), Pellesberget (SE0210367), Östa (SE0210369), Hallaren (SE0250171), Kungsgårdsholmarna (SE0620160), Jordbärsmuren-Ålbo (SE0630153), Spjutholmen (SE0630154) och Tjursöarkipelagen (SE0630188).

Natura 2000-områdenas omfattning framgår av den förteckning som Naturvårdsverket för enligt 15 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Information om vilka Natura 2000-intressen som avses att skyddas inom områdena finns tillgänglig och sökbar via Naturvårdsverkets webbplats, www.naturvardsverket.se

NEDAB:s skäl för bekämpning

Som skäl för ansökan har NEDAB anfört bl.a. följande. Periodvis översvämmade låglänta våtmarksområden är barnkammare för den långtflygande och aggressiva översvämningsmyggan *Aedes sticticus*. Inventering och noggrann kartläggning visar att de översvämningsområden som ingår i ansökan är mycket produktiva kläckningsområden för översvämningsmyggor och kan ge besvärande till olidliga mängder av *Aedes sticticus* och andra översvämningsmyggor. Mängden stickmyggor i området efter översvämmning överstiger vad de flesta människor någonsin upplevt. Dessa återkommande stora till olidliga mängder stickmyggor har betydande negativa effekter på såväl boende, besökare som näringsliv. Upprepad exponering för översvämningsmygg kan leda till ångest och depression vilket medför att man kan befara avfolkning från högt exponerade orter. Befolkningen uttrycker tydligt att de oregelbundet återkommande olidliga myggproblemen har betydande negativa effekter på alla aspekter av möjligheten att leva och bo vid Nedre Dalälven med omnejd och det finns ett uttryckligt behov av hjälp. En nyligen avrapporterad studie visar att i princip alla friluftaktiviteter, utomhusidrott och naturturism hämmas kraftigt när det blir mycket översvämningsmygg. Stickmyggor vid Nedre Dalälven kan bära på Sindbisvirus, ett myggburet fågelvirus som även infekterar människor och ger Ockelbosjukan. Studier av harpest i Örebro och i Dalarna visar stark koppling till stickmyggor.

Totalt kan biologisk bekämpning av översvämningsmyggornas larver behövas inom 5 270 ha översvämningsområden i de 17 Natura 2000-områdena. Bekämpning kan behövas efter varje mer omfattande kläckning av mygglarver och årsbehovet styrs av översvämningsområdenas antal och omfattning under perioden april till augusti. Den omfattande produktionen av översvämningsmygg inom Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Tjursöarkipelagen och Spjutholmen, som fick avslag av Naturvårdsverket efter ansökan 2016, leder till stora problem för boende, besökare och näringsidkare i närliggande områden.

VectoBac G är det bekämpningsmedel som avses att användas. Det består av torkad och finfördelad kultur av bakterien Bti, som har en mycket låg eller obefintlig risk för negativa effekter på övrig fauna. Förutsatt en väl inställd dos så orsakar Bti ingen toxisk effekt på våtmarksinsekter utöver målorganismerna stickmyggor. Den toxiska effekten av Bti är begränsad till familjer inom Nematocera (myggor). Varken övriga ryggradslösa djur eller

ryggradsdjur påverkas av medlet vid användning med avsedd dosering mot stickmyggor. De akvatiska och terrestra rovdjur som i någon mån drar nytta av översvämningsmyggor är generalister som därför inte är beroende av denna temporära och oförutsägbara föda. Användning av helikopter för spridning av VectoBac G bedöms inte medföra någon betydande negativ inverkan på häckande storfåglar. Risker för att lågt flygande spridande helikopter ska orsaka störning av häckande hackspettar eller andra fåglar i aktuella områden vid Nedre Dalälven bedöms också som obefintlig.

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår bl.a. att det finns ett samband mellan mängden stickmyggor per fällnatt och de problem som upplevs. Ungefär 2 000 stickmyggor per fällnatt kan ses som ett riktvärde för när flertalet anser sig drabbade av besvärande myggproblem. Ungefär 5 000 stickmyggor per fällnatt kan ses som ett riktvärde för mycket stora myggproblem, men variationen är stor. Approximativt 10 000 stickmyggor per fällnatt kan ses som ett riktvärde för vad samtliga anser som olidliga myggproblem. Bedömningarna bygger på vuxna människors erfarenheter från miljöer där de aggressiva och dagaktiva arterna av översvämningsmyggorna dominerar. Barn är känsligare för stickmyggor och blir stressade och på andra sätt negativt påverkade vid lägre mängd stickmyggor. Larver av *Aedes sticticus* har påträffats redan i slutet av april. Vid en omfattande översvämming sprider sig stickmyggorna 5 - 10 km från kläckningsplatsen.

Naturvårdsverkets yttrande

Såväl boende som besökare och näringsliv i områden kring Nedre Dalälven är och har periodvis varit hårt drabbade av stora förekomster av översvämningsmygg. Naturvårdsverket liksom flera andra myndigheter ser behovet av att hantera detta problem. Naturvårdsverket bedömer att det inte är klarlagt att spridning av bekämpningsmedlet VectoBac G upprepade gånger över stora arealer varken skadar livsmiljöer eller stör arter som är tänkta att skyddas genom Natura 2000-utpekandet. Den uppföljning som genomförts av tidigare bekämpningar har visserligen inte påvisat några oönskade effekter men denna uppföljning har varit av sådant slag att enbart riktigt stora effekter rimligen skulle kunna detekteras. En särskild osäkerhetsfaktor gäller vilka kumulativa effekter användningen av bekämpningsmedlet får över tid när bekämpning genomförs upprepat år efter år. Det är därför mycket viktigt att forskning bedrivs för att ta reda på mer om dessa osäkerhetsfaktorer. Naturvårdsverket finner det inte klarlagt att det ur ett vetenskapligt

perspektiv är ställt utom rimliga tvivel att verksamheten inte kan ha en skadlig inverkan.

Inför regeringens prövning vill Naturvårdsverket särskilt uppmärksamma bl.a. följande angående kriterierna i 7 kap. 29 § första stycket 1-3 miljöbalken.

Punkten 1, avsaknad av alternativa lösningar

Naturvårdsverkets slutsats avseende ansökan generellt är att det för bekämpningssäsongen 2017 inte finns förutsättningar att kunna tillämpa alternativa metoder som har ett tillräckligt gott resultat. Det saknas alltså alternativa lösningar på problemet i år. Såvitt avser områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen samt Tjursöarkipelagen bedömer dock Naturvårdsverket att det finns alternativa lösningar. Områdena har hittills inte bekämpats. Länsstyrelsen i Gävleborgs län har påbörjat arbete med att tillämpa alternativa metoder inom områdena och får anses ha visat att det finns realistiska förutsättningar för sådana metoder för några områden. Det aktuella kriteriet är således inte uppfyllt för dessa områden. Att inte tillåta att Natura 2000-tillstånd meddelas i dessa delar skulle också bidra till att åstadkomma underlag för en meningsfull uppföljning samt en plan som ska kunna leda till utveckling av alternativa bekämpningsmetoder.

Punkten 2, verksamheten eller åtgärden måste genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse

För att tillåtelse ska kunna ges måste rimligen mycket stora myggproblem föreligga. Verket menar att så kan bedömas vara fallet när förekomst av minst 5 000 stickmyggor, alternativt minst 4 000 översvämningsmyggor (som enligt sökanden är betydligt mer aggressiva än andra stickmyggor) per fällnatt har påvisats i områden där stora mängder översvämningsmygg förekommer.

Naturvårdsverkets slutsats avseende ansökan generellt är att det under 2017 råder ett väsentligt allmänintresse för att genomföra en bekämpning. Såvitt avser en del av området Båtfors bedömer dock Naturvårdsverket att det väsentliga allmänintresset inte är tillräckligt starkt för att bekämpning ska få genomföras. Det rör sig om en yta som inte tidigare har bekämpats och hyser störningskänsliga och skyddsvärda fågelarter. Området har en liten andel översvämningsmarker och få människor bor i närheten.

Punkten 3, kompensation för förlorade miljövärden

Naturvårdsverkets slutsats är att det inte går att ställa några krav på relevanta kompensationsåtgärder inför en bekämpning 2017. Genom egenkontrollen och uppföljningsåtgärderna som möjliggör framtida åtgärder finner ändå Naturvårdsverket att det aktuella kriteriet kan anses vara uppfyllt.

Vitryggig hackspett

Den akut hotade vitryggiga hackspetten är en av de arter som skyddas i några av de berörda Natura 2000-områdena. Denna art kan påbörja bobyggnad under mars månad och ungarna är flygga i slutet av maj till mitten av juni och kan under denna period störas av buller från helikoptrar. För denna art bedömer Naturvårdsverket att eventuell tillåtlighet bör förenas med villkor som säkerställer att aktiva häckplatser för arten inte störs.

Yttranden i tillåtlighetsfrågan

Avesta kommun hänvisar till dess yttrande till Naturvårdsverket.

Stockholms universitet hänvisar till dess yttrande till Naturvårdsverket.

Dalälvens Vattenregleringsföretag har anfört bl.a. följande. Det tar inte ställning i frågan om användande av VectoBac G för myggkontroll. Vattenföringen förbi Färnebofjärden i ett oreglerat tillstånd ger en översvämningsbild som gynnar myggtillväxt i ungefär samma grad som i ett reglerat tillstånd. Att aktivt reglera hela Dalälven i syfte att minska myggförekomst skulle – i motsats till vad Naturvårdsverket har anfört – kräva helt nya vattendomar och skadereglering då de befintliga avser vattenreglering till förmån för kraftproduktion och inget annat. Det skulle vidare innebära mycket stor påverkan på produktions- och reglerförmåga i vattenkraftverken. Det skulle sannolikt också kräva betydligt lägre vattennivåer sommartid i stora sjöar som Siljan, Runn, Amungen och Venjan för att kunna dämpa de flöden som ger upphov till översvämnningar.

Länsstyrelserna i Uppsala, Västmanlands, Gävleborgs och Dalarnas län har i huvudsak likalydande skrivelser och anfört bl.a. följande. Behovet av bekämpning är av stort allmänt intresse. Det är angeläget med en långsiktig lösning på myggproblematiken i området. Bekämpning med VectoBac G är inte en långsiktig lösning och ska inte användas som en lösning i första hand. För myggsäsongen 2017 återstår, i väntan på alternativa bekämpningsmetoder, i huvudsak att minska myggförekomsten med hjälp av medlet. Det finns

möjlighet för regeringen att ge tillåtelse till tillstånd med stöd av 7 kap. 29 § miljöbalken. Det måste finnas en grundläggande strävan att arealen som bekämpas ska vara minimal till ytan men maximalt effektiv i sitt resultat. För att tillsynsmyndigheten ska kunna följa upp att så sker har länsstyrelsen begärt detaljerad information om var varje provtagningspunkt är belägen samt vilket bekämpningsområde som är kopplat till provpunkten. Den inlämnade redovisningen av larvprovtagningspunkter och besprutade arealer för 2015 visar att det finns utrymme för och behov av en betydligt mer preciserad bekämpning. Myggproblematiken i Nedre Dalälven är en omfattande och komplex fråga som inte endast kan hanteras inom prövning av myggbekämpning. Sett till det allmänna intresset förordas att Naturvårdsverket tilldelas ett sammanhållande ansvar. Länsstyrelserna i Uppsala och Dalarnas län har därutöver tillagt att ett eventuellt tillstånd bör ges för tre år.

Gävle kommun har inga invändningar mot att Naturvårdsverket lämnar över ärendet för beslut till regeringen.

Havs- och vattenmyndigheten har i yttrandet anfört bl.a. följande. Bekämpningen är inte långsiktigt hållbar. Följande villkor bör gälla för att tillåtelse ska medges för år 2017. En opartisk och av Bti-bekämpningen ekonomiskt oberoende institution bör få ansvaret att utföra förnyade och fördjupade analyser. En fortsatt utvärdering av bekämpningsmedlets reella effekt på myggtätheten i berörda områden ska utföras och redovisas på ett statistiskt vedertaget vis. En särskild insats ska ske för att utse referensområden på landskapsnivå som inte är påverkade av bekämpning, men har samma typ av miljöer och myggproduktion som de bekämpade områdena. Kontroll av antalet flygande mygg före och efter bekämpning med Bti ska ske på landskapsnivå som ska jämföras med kontrollen i referensområdena. Fortsatta undersökningar ska utföras avseende påverkan på bottenfauna med fokus på små vatten. En sammanfattande rapport som visar ovan nämnda effekter och påverkan ska redovisas till Naturvårdsverket. Myndigheten anser att åtgärder bör vidtas för att fasa ut bekämpningen till förmån för mer naturliga bekämpningsmetoder såsom förbättrad hävd och en viss anpassning av vattenregleringen.

Tierps kommun har anfört bl.a. följande. Bekämpning med VectoBac G är nödvändig när det riskerar att bli stora myggkläckningar då den enorma mängden mygg orsakar lidande för de boende i området och begränsar möjligheterna för landsbygdsutveckling. Kommunen instämmer i Naturvårdsverkets bedömning att medlet inte ska användas som en systematisk

förstahandslösning utan som ett komplement när vattenreglering, ökad hävd och andra alternativa metoder inte räcker till. Arbetet med de föreslagna alternativa metoderna måste sättas i gång i full skala.

Nedre Dalävens Utvecklings AB har anfört bl.a. följande. Bolaget ställer sig frågande över Naturvårdsverkets bedömning att det finns alternativa lösningar för områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen. Enligt dess kännedom planeras det, respektive har påbörjats, åtgärder med slätter i delområden på Jordbärsmuren-Ålbo och Spjutholmen samt pågår bete sedan några år på en ö i Tjursöarkipelagen. Dessa åtgärder kan inte anses som lösningar av problemen med översvämningsmygg. Länsstyrelsen i Gävleborgs län har inte anfört att det finns fungerande alternativa lösningar i dessa områden men att det behövs en utvärdering. Bolaget har tagit fram ett förslag hur en meningsfull utvärdering kan genomföras utan att behöva undanta områden från bekämpning med VectoBac G. Målet med alla bekämpningsåtgärder måste vara att människor ska kunna bo, leva och vistas i området. Det finns i nuläget inga fakta som visar på att hävd kan minska problemen med översvämningsmyggor till acceptabla nivåer utan det behövs bättre utvärdering av olika åtgärder för att komma vidare. Avslag på bekämpning med VectoBac G i alla områden med hävd kommer att leda till stora problem med översvämningsmyggor som drabbar befolkningen.

Fortum ställer sig bakom Dalälvens Vattenregleringsföretags svar i ärendet och har inget övrigt att anföra.

Skogsstyrelsen har anfört att myndigheten inte har något att tillföra som skulle utgöra ett hinder mot att tillstånd lämnas för bekämpning.

Vattenfall har inga synpunkter.

Sandvikens kommun har anfört bl.a. följande. Återkommande stora mängder stickmygg har betydande negativa effekter på såväl boende, besökare som näringsliv kring Nedre Dalälven. Det är uppenbart att det finns mycket starka motiv att utföra biologisk bekämpning med VectoBac G. Det saknas tillräckliga alternativa lösningar 2017 då varken hävd i tillräcklig omfattning eller en ändrad vattenreglering kan lösa problemen med översvämningsmygg i dagsläget. Avslag på bekämpning med VectoBac G i alla områden med hävd kommer att leda till stora problem med översvämningsmyggor. Det finns i nuläget inga fakta som visar på att hävd kan minska problemen till acceptabla nivåer utan det behövs bättre utvärdering för att komma vidare.

Kommunen understryker vikten av att tillåta bekämpning av stickmyggs-larver.

Heby kommun har anfört bl.a. följande. Kommunen har inget att invända mot Naturvårdsverkets hemställan eftersom det är absolut nödvändigt för kommunen att minska myggproblematiken och Bti-bekämpningen har där en avgörande roll. Då det i dagsläget saknas en praktiskt genomförbar alternativ lösning på problemet bör bekämpning beviljas som tidigare år. Det är viktigt att omfattningen av bekämpningen inte begränsas så att den blir verkningslös och att villkoren är tydliga. Speciellt viktigt är att bekämpningen kan starta så snart det behövs efter den 1 maj.

Föreningen för Myggbekämpning har anfört bl.a. följande. Föreningen tillstyrker Naturvårdsverkets hemställan till regeringen med vissa invändningar. Gränsvärdet 5 000 mygg per fällnatt är alldeles för högt. Det är många områden som inte lämpar sig för hävd och slyröjning eller betande kor, exempelvis skulle vissa Natura 2000-områden förmodligen skadas permanent. Föreningen motsätter sig dock inte att vidare utprovning av alternativa lösningar görs, men hävdar att det måste ske på ett sådant sätt att befolkningen inte drabbas. De nu föreslagna områdena uppfyller inte detta krav. Särskilt inom delar av Jordbärsmuren-Ålbo är direkt olämpligt med tanke på den närliggande bebyggelsen. Att den vittryggiga hackspetten är så känslig att den inte tål överflygningar av helikopter är endast ett allmänt tyckande utan vetenskaplig grund.

Kemikalieinspektionen har inga synpunkter på remissen.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap delar Naturvårdsverkets uppfattning att villkoren i 7 kap. 29 § miljöbalken kan uppfyllas inom de villkor som verket anger i sin skrivelse.

Ålvkarleby kommun avstår från att yttra sig i ärendet.

Sveriges lantbruksuniversitet avstår från att svara.

Världsnaturfonden WWF (WWF) har anfört bl.a. följande. WWF anser att dispens för spridande av VectoBac G bör beviljas även i år men att en plan för reducering av användandet beslutas. Hela myggbekämpningsfrågan är nu i ett nytt läge och det är nu viktigt att planera åtgärdsprogram för att rätta till orsakerna till myggförekomsten samt att samordna detta arbete med

bekämpningen med VectoBac G. Om åtgärdsprogrammen kommer igång så anser WWF att det är rimligt att bekämpning med VectoBac G kan få ske i begränsad omfattning och tid. Viktigt är dock att de planerade uppföljningsprogrammen efter bekämpning genomförs på ett bra och vetenskapligt sätt. Biologisk myggkontroll har litet intresse för att arbeta vidare med de alternativa åtgärder som behövs för att komma till rätta med grundproblemen, igenväxande slåttermarker och översvänningsmarker.

Folkhälsomyndigheten har anfört i huvudsak följande. Myndigheten stödjer förslaget men anser att myggbekämpning i första hand bör ske genom andra åtgärder som visat sig ha god effekt än genom spridning av bekämpningsmedel. Det är viktigt att fortsätta undersöka miljö- och hälsoeffekter kopplat till användningen av VectoBac G med tanke på att dessa effekter inte anses tillräckligt utredda samt att det även föreligger en risk att myggor kan utveckla resistens för ämnet vid alltför frikostig användning.

Statens jordbruksverk har anfört bl.a. följande. NEDAB ansöker även i år om dispens för bekämpning i tre områden som fick avslag i fjol. Det handlar om kontrollområden som har låtits vara obehandlade för att tjäna som referensytor. Verket anser att det är viktigt att kunna följa eventuella ekologiska förändringar långsiktigt. Obehandlade referensytor bör finnas för att även kunna upptäcka små skillnader. Samtidigt är kontrollområde Tjursöarkipelagen inte optimalt placerat med tanke på landsbygdsperspektivet eftersom det där ligger en camping på Hedesundaön. Möjligheten till utkomst genom turism är viktigt för en levande landsbygd. Naturvårdsverket anser att alla tre områden ska undantas från bekämpning då det där finns eller kommer att finnas alternativa metoder för myggbekämpning. Kriteriet att alternativa lösningar saknas för att bekämpning ska få genomföras är alltså inte uppfyllt. Jordbruksverket har ingen anledning att invända mot denna bedömning. Dock bör det finnas både ohävdade och hävdade referensytor. Jordbruksverket har i övrigt inget att invända mot att bekämpning genomförs vid behov under 2017 enligt Naturvårdsverkets förslag.

Naturskyddsföreningen Gävleborg har anfört bl.a. följande. Föreningen stödjer Naturvårdsverkets hemställan och anser att regeringen inte bör godkänna bekämpning i områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen samt Tjursöarkipelagen. Bekämpning med VectoBac bör bara tillåtas i områden nära bebyggelse och då en explosiv utveckling av *Aedes sticticus* kan befaras. Bekämpning med VectoBac är en metod för att tillfälligt dämpa förekomsten

av arten då situationen annars skulle bli olidlig för de boende i området. Men det är ingen långsiktig lösning utan andra metoder måste utvecklas och sökanden bör åläggas att redovisa på vilket sätt kvaliteten i planeringen av bekämpningen kan utvecklas. Vikten betonas av villkor som säkerställer att aktiva häckningsplatser för vittryggig hackspett inte störs.

Region Uppsala ställer sig positiv till Naturvårdsverkets förslag.

Skrivelse har inkommit från Forshaga kommun.

Skälen för regeringens beslut

Om den bekämpning som avses med NEDAB:s ansökan på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område, krävs ett särskilt tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, ett s.k. Natura 2000-tillstånd, för att få genomföra bekämpningen. Naturvårdsverket ska pröva tillståndsfrågan i samband med att verket prövar frågan om dispens enligt 14 kap. miljöbalken för att få sprida VectoBac G från helikopter.

Ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken får, enligt 28 b § samma kapitel, lämnas endast om bekämpningen ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas och inte heller medför att den art eller de arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna. Trots dessa bestämmelser får tillstånd lämnas under de förutsättningar som anges i 7 kap. 29 § miljöbalken, men endast efter regeringens tillåtelse. Av 20 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. framgår att om en tillåtlighetsprövning avser en verksamhet eller åtgärd som kan påverka miljön i ett område som innehåller en prioriterad art eller en prioriterad livsmiljötyp, får vid prövningen hänsyn endast tas till sådana omständigheter som rör människors hälsa, den allmänna säkerheten, väsentliga miljöskyddsintressen eller andra tvingande förhållanden som har ett allt överskuggande allmänintresse.

Regeringen konstaterar att miljökonsekvensbeskrivningen i ärendet är tillräcklig för den prövning som ska göras.

Natura 2000-området Båtfors

Naturvårdsverket har i sin hemställan bedömt att det för en mindre yta i Natura 2000-området Båtfors inte råder ett stort allmänintresse av att där genomföra sökta bekämpningsåtgärder. Detta mot bakgrund av att området hyser störningskänsliga och skyddsvärda fågelarter samt har en liten andel översvämningsmarker med få människor som bor i närheten. Sökanden har i sitt yttrande över Naturvårdsverkets hemställan inte invänt mot myndighetens bedömning att en bekämpning i området inte ska få genomföras. Området ligger inom Älvkarleby kommun som har avstått från att yttra sig i ärendet. Regeringen delar mot denna bakgrund Naturvårdsverkets bedömning att tillåtighet till sökta bekämpningsåtgärder för aktuellt område inte bör medges. Områdets avgränsning framgår av *bilagan*.

Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen

Naturvårdsverket har bedömt att regeringen inte bör tillåta sökta bekämpningsåtgärder i områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen samt Tjursöarkipelagen då det för dessa finns alternativa åtgärder. Samtliga områden ligger inom Gävle kommun. Kommunen har i sitt remissvar till regeringen inte anfört några invändningar mot Naturvårdsverkets bedömning. Av Länsstyrelsens i Gävleborgs län remissvar till Naturvårdsverket framgår att dessa områden valts ut för att bedriva slätter och/eller bete i, i syfte att bl.a. långsiktigt bekämpa mygg. NEDAB anser inte att sådana planerade eller påbörjade åtgärder inom aktuella områden är lösningar av problemen med översvämningsmygg.

Det är sökanden som har att visa att förutsättningarna i 7 kap. 29 § miljöbalken är uppfyllda. Bevisbördan åligger således bolaget som bl.a. måste visa att det saknas alternativa lösningar. Bolaget menar att länsstyrelsen vill undanta dessa områden för att ha referensområden och att länsstyrelsen aldrig påstått att det skulle finnas fungerande alternativa lösningar. I denna del konstaterar regeringen inledningsvis att aktuella områden tillkom i bolagets ansökan inför säsongen 2016. Områdena har inte tidigare bekämpats med VectoBac G. Bolaget har visat på mätningar när mer än 5 000 stickmyggor per fälla och natt har uppmäts inom 5 km; för Jordbärsmuren-Ålbo max 6 100 vid Ålbo-Baggbo i juli 2015, för Tjursöarkipelagen max 6 700 vid Sandnäsbadet i augusti 2012 samt för Spjutholmen max 5 800 vid Hyttön i juli 2015. Enligt en citerad studie i utredningen framgår att skötselåtgärder i form av hävd som bekämpningsmedel mot översvämningsmygg gav en

reduktion av mygglarver i storleksordningen 35 till 71 procent. Om ungefär 5 000 stickmyggor per fällnatt ska ses som ett riktvärde för oacceptabelt stora myggproblem kan det mot denna bakgrund inte uteslutas att ökad hävd, med bete och slätter, kommer att fungera för att reducera problemen till acceptabla nivåer.

Vidare kan regeringen konstatera att de olika mätpunkterna förefaller ligga inom angiven radie även från andra sökta ramområden för bekämpning och att det av bolagets utredning inte går att fastställa att fångade myggor inte har sitt ursprung i något annat Natura 2000-område. Vidare har Länsstyrelsen i Gävleborgs län under 2016 utfört en provtagning av mygg i fyra fällor från Spjutholmen och Jordbärsmuren. Resultaten visade att översvämningsmyggan endast utgjorde tio procent av myggförekomsten. Länsstyrelserna i Uppsala, Västmanlands, Gävleborgs och Dalarnas län har även anfört att den av bolaget inlämnade redovisningen av larvprovtagningspunkter och besprutade arealer för 2015 visar att det finns utrymme för och behov av en betydligt mer preciserad bekämpning.

Av 7 kap. 29 § framgår vidare att endast allmänna intressen kan hävdas och åtgärder som endast gynnar ett företag eller enskilda kan således inte tillåtas med stöd av denna paragraf. För att avgöra huruvida den sökta åtgärden motsvarar dessa kriterier är det motiverat att väga antalet potentiellt drabbade människor mot omfattningen av respektive ansökta skyddsvärda område och dess bevarandeintressen. Av utredningen i ärendet framgår att det totala antalet personer som potentiellt kan drabbas av översvämningsmygg i relation till planerat ramområde för myggbekämpningen inom områdena är följande; 741 personer för Jordbärsmuren-Ålbo om 521 hektar, 546 personer för Tjursöarkipelagen om 450 hektar och 255 personer för Spjutholmen om 88 hektar. Detta kan jämföras med området Färnebofjärden nordväst vars planerade ramområde omfattar endast 40 hektar men potentiellt kan drabba 1972 personer.

Bolaget har i denna del anfört att befolkningen fortsatt hävdar att det behövs bekämpning av översvämningsmyggor i dessa områden. Vad avser området Tjursöarkipelagen kan problem med översvämningsmygg från området drabba en campinganläggning på ön Hedesunda och orsaka stora ekonomiska förluster. I utredningen har vidare bifogats en förteckning om 60 underskrifter där undertecknarna kräver en Bti-bekämpning vid Tjursöarkipelagen sommaren 2017. Vad avser Jordbärsmuren har det redovisats

126 underskrifter från personer som anser att de har problem med mygg från Jordbärsmuren och Smedsängsområdena. Vad avser Spjutholmen har det i utredningen bifogats mejl från nio permanentboenden på Hyttön som beskrivit sina problem med översvämningsmygg.

Vid en samlad bedömning av ovan angivna omständigheter delar regeringen Naturvårdsverkets bedömning att förutsättningarna för att ge tillåtelse enligt 7 kap. 29 § miljöbalken inte kan anses vara uppfyllda till de sökta bekämpningsåtgärderna inom aktuella områden. Tillåtelse vad avser dessa områden bör därför inte medges.

Övriga områden

Situationen i de övriga områden som avses i NEDAB:s ansökan har visats under vissa somrar vara så allvarliga med så stora mängder stickmyggor att förhållandena har beskrivits som olidliga för människor som inte har kunnat vistas utomhus. Problemet har fått negativa konsekvenser för människors välbefinnande. Den stora myggförekomsten kan således innebära en olägenhet för människors hälsa. Det är därför angeläget att begränsa kläckningar av nya stickmyggor för att påtagligt förbättra det allmänna hälsotillståndet. Bekämpningsåtgärder måste i dessa fall genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse och det finns för närvarande inte någon praktiskt genomförbar alternativ lösning för att bekämpa massförekomst av stickmyggor på kort sikt.

Baserat på erfarenheter från tidigare år har NEDAB gjort bedömningen att bekämpning av stickmygglarver kan behöva utföras redan i maj för att antalet stickmyggor ska kunna reduceras till en rimlig mängd.

Regeringen bedömer att eftersom det i nuläget är oklart om bekämpningen har någon negativ inverkan av betydelse för Natura 2000-intressena, så är det för närvarande inte möjligt att före bekämpningen vidta några kompensationsåtgärder som fyller en ändamålsenlig funktion. Om det visar sig att den bekämpning som avses i det här ärendet får en sådan effekt att kompensation behöver ske beträffande något Natura 2000-område, måste berörda myndigheter vidta nödvändiga åtgärder. För att skapa förutsättningar för att kunna göra en bedömning av behovet av kompensationsåtgärder bör en noggrann uppföljning ske efter genomförd bekämpning.

Mot denna bakgrund finns förutsättningar att med stöd av 7 kap. 29 § miljöbalken tillåta Naturvårdsverket att ge tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för dessa områden.

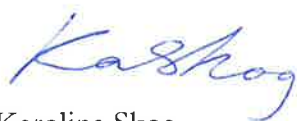
Med hänsyn till att de långsiktiga effekterna av en storskalig användning av VectoBac G ännu inte är tillräckligt utredda och till att det inte är klarlagt vilka effekter på Natura 2000-områdena som en storskalig bekämpning av myggor i de aktuella områdena kan få över tid bör bekämpningen begränsas till det som är nödvändigt för att göra situationen uthärdlig under sommarsäsongen 2017 och få utföras vid högst fyra tillfällen per område.

Bekämpningen bör begränsas till områden där mängden stickmyggor vid något mättillfälle uppgått till minst 5 000 per fälla och fångstnatt. Naturvårdsverket bör fastställa områdenas närmare avgränsning. Som villkor för bekämpningen bör gälla att den följs upp. I uppföljningen ska även ingå att sökanden separat ska redovisa samtliga alternativa bekämpningsåtgärder som genomförts under bekämpningssäsongen 2017. Vidare ska sökanden efter hörande av berörda länsstyrelser fortsättningsvis redovisa en plan för minskning av användandet av bekämpningsmedlet på kort och lång sikt till förmån för andra metoder, i syfte att skapa utbyte av kunskap och erfarenheter kring frågan om alternativa hållbara lösningar i de aktuella områdena. Detta eftersom det alltjämt är ytterst angeläget att komma framåt i användandet av hållbara metoder för bekämpningen av stickmyggor. Regeringen vill framhålla att metoden för bekämpning av stickmyggor genom spridning av Bti inte är en långsiktig hållbar lösning och regeringens uttalade mening är att användandet av VectoBac G ska minskas.

Regeringen konstaterar att vitryggig hackspett, som är akut hotad enligt den s.k. rödlistan, häckar i områden som berörs av ansökan. Bobygandet påbörjas i mars–april och ungarnas utflygning sker i slutet av maj eller första hälften av juni. För att inte riskera att de vitryggiga hackspettarna utsätts för

en oacceptabel störning under häckningstiden får bekämpning endast utföras under perioden 15 juni–31 augusti 2017 i de områden där de häckar.

På regeringens vägnar

Karolina Skog

Fredric Gernsjö

Kopia till

Justitiedepartementet
Socialdepartementet
Finansdepartementet
Utbildningsdepartementet
Näringsdepartementet
Folkhälsomyndigheten
Havs- och vattenmyndigheten
Jordbruksverket
Kemikalieinspektionen
Länsstyrelsen i Dalarnas län
Länsstyrelsen i Gävleborgs län
Länsstyrelsen i Uppsala län
Länsstyrelsen i Västmanlands län
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Skogsstyrelsen
Stockholms universitet
Sveriges lantbruksuniversitet
Avesta kommun
Gävle kommun
Heby kommun
Sala kommun
Sandvikens kommun
Tierps kommun
Älvkarleby kommun
Fortum AB
Föreningen för myggbekämpning
Naturskyddsföreningen
Nedre Dalälvens Utvecklings AB
Vattenregleringsföretagen
Världsnaturfonden WWF, Ulriksdals Slott, 170 81 Solna

Miljö- och energidepartementet

